

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

PISA 2009 Sonuçlarına İlişkin Bir Değerlendirme

Bengisu Özenç

Araştırmacı

Selin Arslanhan

Araştırmacı

TEPAV Değerlendirme Notu

Aralık 2010

PISA 2009 Sonuçlarına İlişkin Bir Değerlendirme

“Türkiye puanını en fazla arttıran ülkeler arasında; ancak henüz seviye atlayamadık. 1’in en düşük, 6’nın en yüksek seviye olduğu PISA’da, hem 2003’de hem 2009’da fen bilimleri, matematik ve okumada 2. seviyedeyiz. Eğitim alanında son yıllarda atılan adımlar olumlu sonuçlar getirmekle birlikte, kapsamlı bir eğitim reformuna olan ihtiyaç devam ediyor.”

7 Aralık 2010 tarihinde, OECD’nin açıklamış olduğu üçüncü Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) testinin sonuçları, Türkiye’deki eğitim sisteminin son yıllardaki performansının değerlendirmeyi ve başka ülkelerle kıyaslamayı mümkün kılmaktadır. Türkiye’nin yüksek gelirli bir ekonomi haline gelmesinin ön koşulunun eğitim alanında sıçrama yapabilmek olduğu tespiti kurulduğu günden bu yana TEPAV’ın birçok yayınında yapılmıştır. Özellikle Şubat 2008’de TEPAV ekibinden Ozan Acar tarafından hazırlanan “PISA Sonuçları Işığında Türkiye’nin Rekabet Gücünün Deęerlendirilmesi”¹ başlıklı politika notu eğitim performansı ve rekabet gücü ilişkisini kurarak Türkiye ekonomi politikaları gündemine önemli bir katkı yapmıştı. Bu kısa değerlendirme notunda da, yeni açıklanmış olan PISA sonuçları ışığında, eğitim sisteminin performansına yönelik genel değerlendirmeler yapılmaktadır. Daha kapsamlı analizler ise önümüzdeki dönemde kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Uluslararası platformda ülkelerin eğitim performanslarının karşılaştırılmasında OECD’nin PISA programı yaygın olarak kullanılmaktadır. PISA sınavları ile farklı ülkelerdeki 15 yaşındaki öğrencilerin fen bilimleri, matematik ve okuma alanlarındaki beceri seviyeleri ölçülmekte ve karşılaştırılmaktadır. Bu sınavlarla, öğrencilerin kitabi bilgilerinin seviyesi yanında sahip oldukları bilgileri gerçek hayatta kullanabilme kapasiteleri ve özellikle problem çözme becerileri ölçülmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında, öğrencilere, velilere ve okul yönetimine uygulanan anketlerle de başarının ya da başarısızlığın altında yatan nedenler analiz edilebilmektedir. PISA sınavları; 2003 yılında 30’u OECD üyesi, toplam 40 ülkede uygulanmıştır. 2006 yılında programa 17 yeni ülke eklenmiş ve ülke sayısı 57’ye yükselmiştir. 2009 yılında uygulanan sınava dahil olan ülke sayısı ise 65 olmuştur. Türkiye PISA’ya söz konusu üç yılda da sırasıyla 4855, 4942 ve 4996 öğrenci ile katılmıştır.

Üç yıllık aralıklarla uygulanan programın 2009 yılına ait sonuçları 7 Aralık 2010 tarihinde yayınlanmıştır. Yayınlanan veriler ışığında Türkiye’nin eğitim kalitesi diğer ülkeler ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır:

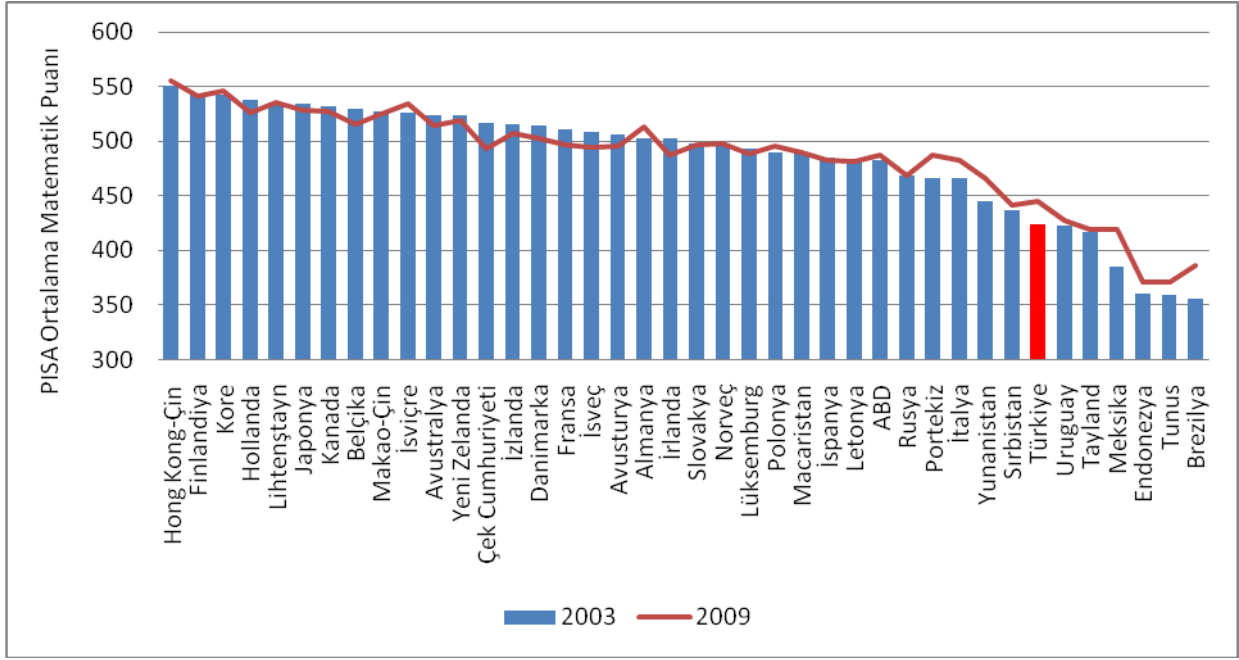

1

- 2003'te programa dahil olmuş olan 40 ülke içerisinde değerlendirildiğinde Türkiye'nin fen bilimleri ve matematik alanlarında sıralamasının 35'ten 33'e yükseldiği görülmektedir. Türkiye 2003 yılında söz konusu alanlarda benzer ortalamalara sahip olduğu Uruguay ve Sırbistan'ı 2009 yılında geride bırakmıştır. Okuma yeterliliğine ilişkin değerlendirmede ise Rusya'nın önüne geçerek 33.lükten 32.liğe ilerlemiştir.
- 2009 yılında değerlendirmeye alınan 65 ülkeye bakıldığında, Türkiye, fen bilimleri ve matematik alanlarında 43.sırada, okuma yeterliliğinde ise 41.sıradadır.
- PISA 2009 sonuçlarında, 2003 yılına göre Türkiye'nin gerek sıralamada gerekse ortalama okuma yeterliliği, matematik ve fen bilimleri puanında yükseldiği görülmektedir. 2003 yılında ortalama matematik puanı 423 iken, 2009 yılında 445 olmuştur. Benzer şekilde ortalama fen bilimleri puanı 2003'te 434 iken, 2009'da 454 puana yükselmiştir. Okuma yeterliliğinde ise 2003 - 2009 yılları arasında 441 puandan 464 puana yükseldiği izlenmektedir. **Ortalama puanlar ve sıralamada olumlu gelişmeler gözlenirse de, Türkiye 2003 yılında okuma yeterliliği, matematik ve fen bilimlerinde yer aldığı seviyelerden üst seviyeye yükselememiştir.² Türkiye 2003 yılında fen bilimleri, matematik ve okuma yeterliliği alanlarında seviye 2'de bulunmaktadır.** 2009 sonuçları da aynı seviyede kaldığımızı göstermektedir.
- 2003 ve 2009 yıllarında OECD ortalaması değişimlerine bakıldığında okuma yeterliliği, fen bilimleri ve matematik puanlarındaki değişimlerde farklılık gözlenmektedir. Matematikte OECD ortalaması 2003 yılında 500 iken 2009 yılında kısmi bir düşüşle 496'ya gerilerken, okuma yeterliliği de benzer şekilde 494'ten 493'e gerilemiştir. Fen bilimleri ortalaması ise bu iki alandan farklı olarak, 2003 yılında 499 iken 2009 yılında 501 olmuştur.
- Ülkelerin 2003 ve 2009 PISA matematik ortalamaları karşılaştırıldığında, 2003 yılında yüksek performans sergileyen ülkelerin 2009 yılında birkaç istisna dışında (İsviçre, Almanya, Polonya vb.) ortalama puanlarının aynı kaldığı ya da düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Buna karşılık, 2003'te seviye 2 ve altında kalarak kötü performans sergileyen ülkeler, 2009 yılında daha yüksek ortalama puanlara erişmişlerdir. Türkiye de bu grup içerisinde puanını en çok arttıran ülkelerden biridir (Şekil 1).

² Seviyeler ilgili alanlarda öğrenci yeterliliğini göstermekte olup 1 ve 6 arasında değişkenlik göstermektedir.

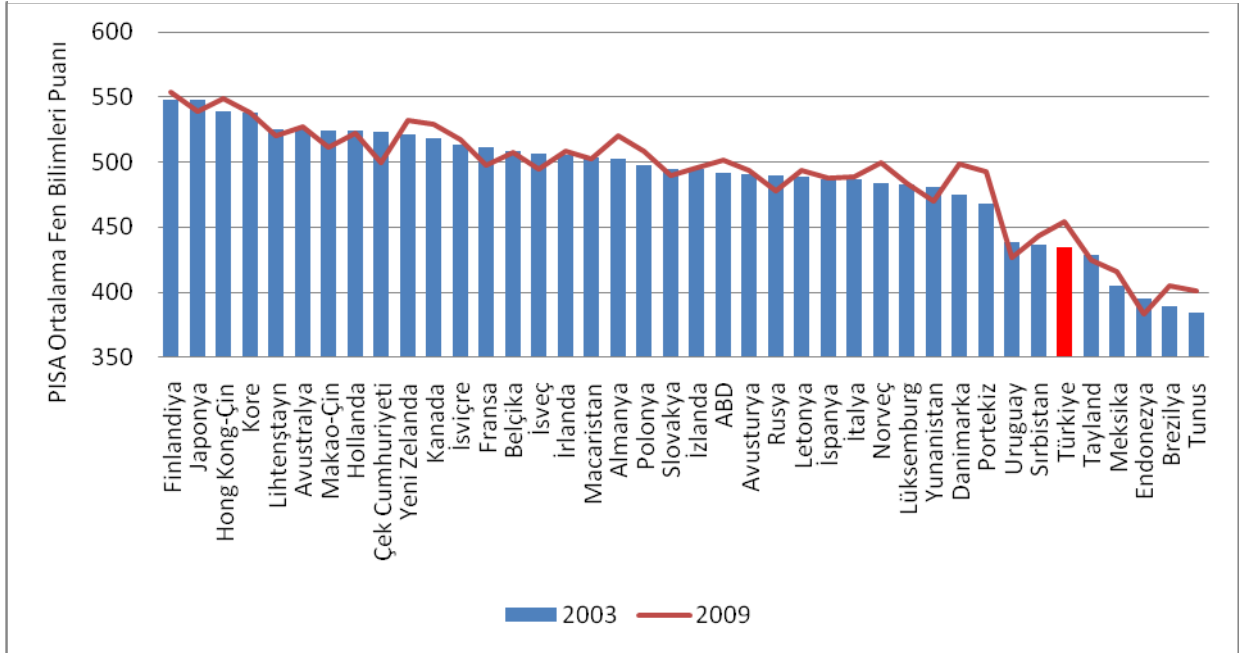
Şekil 1. PISA Ortalama Matematik Puanları 2003-2009 Karşılaştırması

Kaynak: PISA 2003 ve 2009

- Benzer bir değerlendirme fen bilimleri için yapıldığında ülkelerin 2003-2009 performanslarında herhangi bir eğilim izlenmemektedir (Şekil 2). Buna karşın, Türkiye, 2009 yılında puanını arttıran 24 ülke içerisinde Portekiz ve Danimarka'dan sonra 3. sırada yer almaktadır.

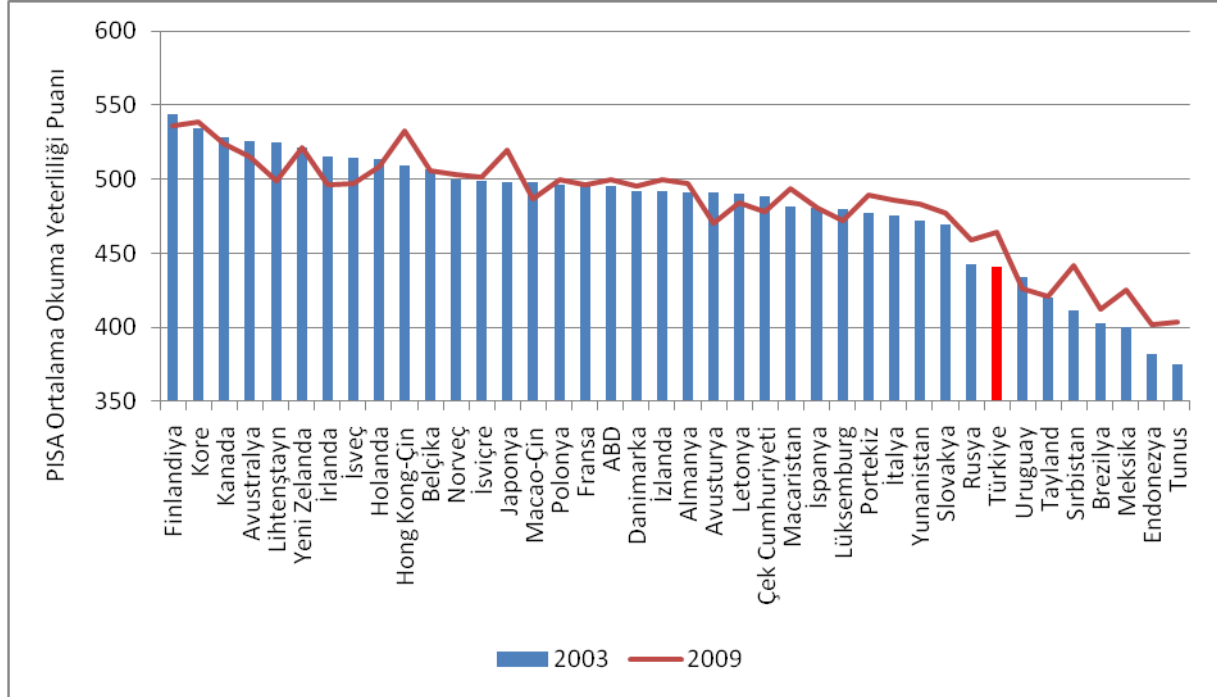
Şekil 2. PISA Ortalama Fen Bilimleri Puanları 2003-2009 Karşılaştırması

Kaynak: PISA 2003 ve 2009

- Okuma yeterliliği puanlarındaki değişime bakıldığında, matematikte olduğu gibi birkaç istisnai ülke dışında 2003'te bu alanda kötü performans gösteren, seviye 1 ve 2 ülkelerinin 2009 yılına gelindiğinde puanlarını arttırdıkları görülmektedir (Şekil 3). Buna karşılık 2003'te iyi performans sergileyen ülkelerin puanları, istisnalar dışında durağan seyretmiş ya da azalmıştır.

Şekil 3. PISA Ortalama Okuma Yeterliliği Puanları 2003-2009 Karşılaştırması

Kaynak: PISA 2003 ve 2009

PISA sonuçlarında görülen kısmi gelişmeyi, Türkiye’de son yıllarda ivme kazanan eğitim harcamalarının olumlu bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. Özellikle kız çocuklarının okula devamının sağlanmasına yönelik olarak yürütülen projeler, ücretsiz ders kitabı temini ve ilköğretim ve ortaöğretimde burs alan öğrenci sayılarının artırılması gibi maddi destekler okullaşma oranlarının yükselmesine önemli katkılar sağlamıştır. 2000 yılında yüzde 90 olan ilköğretimde okullaşma oranı 2008 yılında yüzde 95’e ulaşırken, yüzde 62 olan ortaöğretim okullaşma oranı yüzde 74’e yükselmiştir. Okullaşma oranının artırılmasına yönelik uygulanan politikalar dışında okullardaki derslik sayısı artırılarak derslik başına düşen öğrenci sayısının azalması sağlanmıştır. Ayrıca örgün ve yaygın eğitimde yer alan müfredat programları, 2005-2009 yılları arasında kademeli olarak değiştirilmiş, yeniden hazırlanarak uygulamaya konmuştur. Bu kapsamda birçok dersin öğretim programı yenilenmiştir.

Yukarıda incelendiği üzere, Türkiye’nin 2009 PISA sonuçlarında gösterdiği sınırlı iyileşmede bu uygulamaların etkisi izlenmektedir. Ancak bu tedbirler halen Türkiye’nin puan düzeyini bir bütün olarak yükselterek daha ileri bir seviyeye yükseltmek

noktasında başarılı olamamıştır. Şimdiye kadar yapılanlar yalnızca olduğumuz yerde kalabilmemizi sağlamıştır. Türkiye'nin kapsamlı bir müfredat değişikliğine, daha da önemlisi, kapsamlı bir eğitim reformuna ihtiyacı devam etmektedir.

Gerek okullaşma oranlarının arttırılmasına gerekse eğitimin içeriğine yönelik uygulanan politikaların, Türkiye'nin ihtiyaçları odağında geliştirilerek sürdürülmesi, önümüzdeki dönemde Türkiye'nin dünya sırlamasında daha yüksek seviyelere çıkabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.